

نگاهی به سینمایی کودک و نوجوان کامبوزیا پرتوی

کارگردانی که دیگر برای بچه‌ها فیلم نمی‌سازد

و خیال‌پردازی کودکانه رو می‌آورد؛ همین مسئله موجب می‌گردد ساختار فیلم نیز با مضمون هماهنگ شده و اثر به مفهوم واقعی برای کودکان ساخته شود. این فیلم یکی از آثار ماندگار عرصه‌ی کودک و نوجوان در کشور است که با استقبال خوبی مواجه گردید. گلنار بارها از تلویزیون پخش شد و در فضای سال‌های اواخر دهه‌ی ۱۳۶۰ به خوبی توانست مخاطب را با خود همراه کند.

گره‌ی خواننده در پی موفقیت

تجربیه‌ی موفق ساخت گلنار باعث می‌شود این کارگردان دو سال بعد فیلم «گره‌ی آوازه‌خوان» را ارائه کند این فیلم با استفاده از شیوه‌ی عروسکی ساخته می‌شود، اما به‌کارگیری به‌جا و درست از مؤلفه‌های موسیقی متن، فیلم‌برداری و طراحی صحنه و لباس و بازی خوب «رضا بابک» و همچنین بازیگران کودک فیلم، سبب می‌گردند فیلم نمایش موفق جشنواره‌ی و عمومی به نسبت خوبی را پشت سر بگذارد. استفاده از فانتزی و قصه‌ی ساده در این اثر نیز مشهود است.

بازی بزرگان و دفاع مقدس

سال ۱۳۶۹، پرتوی بار دیگر به سراغ مضمونی برگرفته از دفاع مقدس می‌رود و فیلم «بازی بزرگان» را ارائه می‌دهد. در این اثر سینمایی، شرح مبارزه و فرار یک دختر و پسر نوجوان پس از بمباران و حمله‌ی نیروهای عراقی به یکی از روستاهای مرزی کشور و تلاش آن‌ها برای نجات یک نوزاد محور اصلی داستان می‌شود. این تلاش هرچند برای آن‌ها بازی است، اما در نگاه مخاطب دفاع از جان و کشور محسوب می‌گردد.

در سال ۱۳۷۳ پرتوی «افسانه‌ی دو خواهر» را می‌سازد. این اثر بر اساس ساختار مضمون قصه‌های قدیمی ایرانی ساخته می‌شود و مسئله‌ی توجه نوجوانان به مسایل اطرافشان و جلوگیری از قریبه خود را به صورت غیر مستقیم مطرح می‌سازد. البته در این فیلم مؤلفه‌های موفقیت‌آمیز سینمای این کارگردان رعایت نمی‌شود و به همین خاطر، اثر از نظر کیفیت و مخاطب‌پسندی فاصله‌ی زیادی با ساخته‌های قبلی او پیدا می‌کند.

فرزندان نه‌لالا کجا هستند؟!

فیلم «نه‌لالا و فرزندانش» که در سال ۱۳۷۵ ساخته می‌شود، در همان ژانر کودک قرار دارد، اما جنبه‌های کمیک نیز به آن اضافه شده است. این فیلم داستان تلاش چند نوجوان برای رساندن تلفن به یک پیرزن را نشان می‌دهد که از مدت‌ها پیش در انتظار تماس پسرش از خارج از کشور به

«کامبوزیا پرتوی» جزو سینماگران برجسته‌ی ژانر کودک و نوجوان در کشور است که شرایط، او را به سمت فیلمسازی برای بزرگسالان کشانده است. این سینماگر از نیمه‌ی دهه‌ی ۱۳۶۰ فعالیتش را در زمینه‌ی نگارش فیلمنامه و کارگردانی آغاز کرد و تا اوایل دهه‌ی ۱۳۸۰ تمام فعالیت‌های حرفه‌ی خود را در عرصه‌ی سینما به ژانر کودک اختصاص داد؛ این امر در شرایطی بوده که از اوایل دهه‌ی ۱۳۷۰ این ژانر به‌شدت با رکود و کاهش تقاضا مواجه شده است، اما این فیلمساز با اعتقادی راسخ کار خود را ادامه می‌دهد و به سبک خاصی نیز می‌رسد.

با ماهی آغاز شد

«ماهی»، عنوان نخستین ساخته‌ی سینمایی پرتوی است که در سال ۱۳۶۶ ارائه می‌شود. این فیلم نگاهی به یک اعتقاد ساده دارد؛ مادری که همسرش در زندان است، از پسرش می‌خواهد تا ماهی‌بی را که برای سفره‌ی عید آورده از خانه بیرون ببرد، چون خوش‌یمن نیست. با بردن ماهی، مرد به خانه بازمی‌گردد. سادگی موجود در بیان و قصه‌پردازی فیلم، گام‌های نخست این کارگردان را در عرصه‌ی فیلمسازی محکم می‌کند. پرتوی دو فیلمنامه‌ی دیگر نیز می‌نویسد که «خانه در انتظار» را «منوچهر عسگری‌نسیب» و «شیرک» را «داریوش مهرجویی» در همین سال جلوی دوربین می‌برند؛ این اتفاق در حالی می‌افتد که مهرجویی فیلمنامه‌ی پیش‌تر آثارش را خود به نگارش درآورده است. این دو فیلم به سادگی اثر اول هستند، اما این بار فیلمنامه‌نویس به مسایل و موضوعاتی توجه می‌کند که به اتفاق‌ها و شرایط روز نزدیک‌ترند. در این سال‌ها شعله‌ی جنگ تحمیلی هم‌چنان برافروخته است و همین مسئله موجب می‌شود خانه در انتظار به‌طور مستقیم مضمون دفاع مقدس داشته باشد و شیرک که قصه‌ی کمک یک نوجوان برای کشتن گرازهای مهاجم است، به‌طور تلویحی به مسئله‌ی مبارزه با دشمن یعنی اشاره کند، اشاره‌ی لطیف و داستانی که برای مخاطب فیلم قابل فهم است.

گلنار، مطرح و ماندگار

پرتوی در سال ۱۳۶۷ فیلم سینمایی «گلنار» را می‌سازد. این فیلم با استفاده از بازیگر زنده و نقش‌پردازی که پوشش حیوانات بر تن دارند و به خاطر برخورداری از موسیقی متن بسیار پرتحرک و مهیج، طراحی صحنه و لباس، ایجاد جذابیت‌های بصری و فیلم‌برداری حرفه‌ی، در برقراری ارتباط با مخاطب عام و خاص به موفقیت می‌رسد. فیلمساز در این اثر کمی از فضای آثار پیشین خود جدا می‌شود و به سمت استفاده از فانتزی

سر می‌برد. فیلم داستان بسیار ساده‌ی دارد ولی تلاش نوجوان‌ها اثر را جذاب و شیرین می‌سازد.

رویکردانی از فیلمسازی و فعال در فیلمنامه‌نویسی

تغییر شرایط سینمای کودک از این سال به بعد، فروش پایین فیلم‌ها، کم‌توجهی سینماداران به این ژانر و نبود سرمایه‌گذاری برای فعالیت در این بخش، موجب می‌گردد که پرتوی بین سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۶ موفق به تولید و کارگردانی هیچ فیلمی نشود. در اصل این سال‌ها را باید نقطه‌ی رویکردانی این فیلمساز از ژانر کودک در عرصه‌ی کارگردانی دانست.

پرتوی سال ۱۳۷۸ فیلمنامه‌ی «دایره» را می‌نویسد که توسط «جعفر پناهی» ساخته می‌شود. ساخت این فیلم که به برخی از مسایل و مشکلات اجتماعی اشاره می‌کند، با واکنش‌های خبری و جنجال‌های متعددی مواجه می‌گردد. فیلم در عرصه‌ی جشنواره‌های جهانی به موفقیت می‌رسد، اما هیچ‌گاه امکان اکران عمومی در سینماهای داخل کشور را به دست نمی‌آورد.

پرتوی مدتی بعد «قطعه‌ی ناتمام» را به نگارش درمی‌آورد که سال ۱۳۷۹ به عنوان نخستین تجربه‌ی کارگردانی فیلم بلند سینمایی توسط «مازیار میری» به تصویر درمی‌آید. قطعه‌ی ناتمام که تهیه‌کنندگی آن را «داوود رشیدی» بر عهده داشت، در انزوای کامل و سکوت رسانه‌ی اکران شد و حتی هزینه‌ی تبلیغاتش را هم برنگرداند!

«علی و ذبی» دیگر فیلمنامه‌ی پرتوی است که توسط «وحید نیکخواه‌آزاد» کارگردانی می‌شود. این اثر با نگاهی به مسئله‌ی گفت‌وگوی تمدن‌ها، به اهمیت برقراری ارتباط بر اساس فطرت پاک کودکان اشاره می‌کند.

«هن ترانه پانزده سال دارم» و «دیشب باباتو دیدم آیدا» به ترتیب سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۸۳ جلوی دوربین «رسول صدراعظمی» می‌روند و فیلمنامه‌ی آن‌ها توسط پرتوی نوشته می‌شود. این فیلم‌ها که نگاهی به وضعیت دختران نوجوان و مشکلات آن‌ها دارند، با دیدی جامعه‌شناسانه و با در نظر گرفتن جذابیت‌هایی که بتوانند مخاطب را جلب کنند و در عین حال زاویه‌ی دید یک نوجوان نسبت به مسایل مختلف را مطرح سازند، به تصویر کشیده می‌شوند و همین مسایل در بالا رفتن کیفیت آن‌ها مؤثر هستند. ■

تدریس مبانی نقد فیلم و رمان پسامدرن

«حسین پاینده» به زودی کلاس‌های جدید آموزش مبانی نقد را با موضوع «فیلم و رمان پسامدرن» در حوزه‌ی هنری استان تهران آغاز می‌کند. مهم‌ترین ویژگی‌های دور جدید کلاس‌های آموزشی پاینده، کارگاه عملی - آموزشی نقد، همراه با نمایش فیلم‌های پسامدرن است. پاینده در دور قبل این کلاس‌ها با عنوان «آشنایی با رمان ۲» به تدریس مبانی نقد مدرن و پسامدرنی پرداخته و ویژگی‌های مدرن داستان‌نویسی رمان «گتسی بزرگ» اثر «فیتز جرالده» را بررسی کرده است. تمرکز پاینده در این دوره بیش‌تر بر روی فیلم‌هایی است که در ساخت آن‌ها از المان‌های پسامدرنی استفاده شده است.

علاقه‌مندان برای حضور در جلسات آموزش نقد حسین پاینده و ثبت نام در دوره‌های جدید می‌توانند به حوزه‌ی هنری استان تهران واقع در خیابان شهید احمد قصیر (بخارست)، خیابان دوازدهم، پلاک ۲۸ مراجعه کنند یا با شماره‌های ۳ - ۸۸۷۶۳۹۱ تماس بگیرند. حسین پاینده استاد دانشگاه «علامه طباطبایی» است و دکترای نقد ادبی خود را از دانشگاه «ساسکو» انگلستان دریافت کرده است.

نمایش فیلم کوتاه در سینما آزادی

به دلیل رویکرد مطلوب مدیریت سینما آزادی به فیلم کوتاه، این سینما با برنامه‌ریزی مناسب به مرکز نمایش فیلم کوتاه مبدل شد. «محمد شیروانی» رییس انجمن فیلم کوتاه ایران با بیان این مطلب، ضمن تشکر از مدیریت سینما آزادی در خصوص توجه به حوزه‌ی فیلم کوتاه گفت: «انجمن فیلم کوتاه ایران قصد دارد نشست‌های تخصصی و همایش‌های آینده‌ی انجمن فیلم کوتاه را در یک سالن اختصاصی که از سوی سینما آزادی مشخص شده، برگزار کند».

«مهدی قربان‌پور» عضو هیئت‌مدیره‌ی انجمن فیلم کوتاه ایران گفت: «بعد از برگزاری کمپ فیلم کوتاه ایران احساس می‌کنیم اتفاق خوبی در فیلم کوتاه افتاده است و آن ارتباط مؤثر بین چهار نسل سینمای کوتاه بوده است». وی گفت: «هم‌اکنون کمیته‌ی نمایش انجمن آمادگی دارد متولی نمایش فیلم کوتاه در سینما آزادی باشد و با توجه به پتانسیل موجود در انجمن و تعامل مشترک با مدیریت سینما آزادی و با بهره‌گیری از رسانه‌های گروهی می‌توان فیلم کوتاه را در موقعیت جدیدی قرار داد». شیروانی رییس انجمن فیلم کوتاه ایران در ادامه گفت: «یکی از اتفاقات خوبی که در کمپ فیلم کوتاه افتاده است نمایش ۱۲ فیلم کوتاه برگزیده‌ی جشن سینمای ایران، جشنواره‌ی فیلم کوتاه تهران و جشنواره‌ی فیلم فجر بوده که امیدواریم بتوانیم در ادامه و در سینما آزادی نحوه‌ی داوری آثار و نگاه جشنواره‌ها به حوزه‌ی فیلم کوتاه را آسیب‌شناسی کنیم» ■